

x in de kantlijn betreft de vraag
- " " " " het antwoord

N A D R U K V E R B O D E N !

Goeden avond vrienden,

Aan het begin van deze avond moet ik natuurlijk allereerst weer eens even de oude bekende punten naar voren halen. U weet het wel maar we moeten het toch elke keer nog eens weer zeggen, opdat U het vooral niet vergeet. Wij zijn niet in staat om alles zo maar te weten, er zijn een hele hoop dingen die wij niet weten; als we alles zouden weten dan zouden we een heel wat rationeler manier vinden om met U samen te werken dan we op het ogenblik moeten gebruiken, daar kunt U wel op rekenen. En juist omdat wij niet alles weten en dus vaak een klein beetje lijken op mensen - in dat opzicht tenminste zeer zeker - is het dan ook wel erg belangrijk dat U er aan denkt dat we ook wel eens een vergissing kunnen maken; wij slaan ook wel eens een flater. We proberen het natuurlijk om het te voorkomen, maar het kan gebeuren. En wat is er nu prettiger en sportiever dan wanneer U erop zit te wachten U zegt meteen: kip, ik heb je, ik pak je in je nek; vertel nu eens, hoe kom je aan die onzin. Daar behoeft U zich niet voor te schamen. Per slot van rekening, als U het beter weet dan zijn wij blij dat we ook weer even op ons nummer zijn gezet, hoor, dat is ook prettig. Nu, U weet verder, persoonlijke dingen daar praten we nooit over, alleen als die voor het algemeen werkelijk nog van belang kunnen worden geacht, dan gaan we daarop in en voor de rest doen we het niet. En dan vinden de sprekers het helemaal niet erg als U interrupeert, als U zegt: "dat is niet duidelijk"; dat geldt voor mij en dat geldt voor alle anderen, als het niet duidelijk is dan vertelt U het maar. Als U maar met één ding rekening houdt: we kunnen er geen debatingclub van maken. Uiteindelijk, als U eens kijkt met hoeveel mensen U hier zit die allemaal hun eigen mening en opvattingen hebben, dan kunnen we net zo goed een toren van Babel op gaan zetten als we willen gaan debatteren, nietwaar, en dan kunnen wij wel wegblijven en dat is niet de bedoeling. Maar wij kunnen natuurlijk altijd zeggen: ja, je zegt het nu wel, maar ik denk er zo over, dan weten we tenminste precies waar we aan toe zijn. Nu, en daar heb ik dan geloof ik de inleiding zover wel mee volbracht en dan kan ik tenminste aan mijn eigen kluijfe gaan beginnen, want voor vanavond mag ik dan het eigen onderwerp behandelen. En het zal U misschien niet verwonderen - voor sommigen die mij kennen - als ik daar meteen voor neem DE MENS EN DE KUNST want als we door alle eeuwen heen de mens en de ontwikkeling van de mens willen volgen, nietwaar, wanneer wij zijn verhouding tegenover de cosmos vast willen stellen, dan is de kunst toch een van die dingen die van groot belang is. En dan beginnen we maar meteen weer waar ze allemaal begonnen zijn, daar bij die mensen die nog net ergens een hol gevonden hebben om in te wonen en tot de conclusie zijn gekomen dat je voor vuur niet weg hoeft te lopen, maar dat het een soort geschenk van de hemel is en dat je zelfs een brandende fakkel over een bepaalde afstand kunt dragen zonder dat je je eraan bezeert. Wanneer dat zo staat met die mensen dan is er van kunst, van werkelijke kunst zoals U dat begrijpt, natuurlijk nog niet veel sprake. Maar we hebben toch ook al de vertellers, de dragers van de overlevering die vertellen: denk er nu om, bij ons in de stam is het zus en zo tegen de jongeren, en deze mensen gaan dat meer en meer in een vorm gieten die ook boeiend en mooi is. Zij zijn als het ware de eerste prozaïsten op aarde, nog lang geen dichters, maar ze komen toch het dichterschap al heel vaak nabij. Dat is het begin. En wanneer eenmaal het rythme van het woord bij de mensen een beetje invloed begint te krijgen - bij de opvoeding vooral van de jonge stamleden - dan is het ook wel begrijpelijk dat andere gaven naar voren komen. En dan is de volgende kunsttak die we zien ontstaan de muziek, ook muziek in een oervorm, voorlopig alleen het gescandeerd in de handen klappen, het stampen met de voeten en misschien het tikken met een of ander voorwerp tegen de muur of op een blok hout, of een blok steen wat men toevallig bij de hand heeft. Rythmen die in het begin eigenlijk niets anders betekenen dan de normale lust van een mens en trouwens ook van vele van de hogere dieren, om op een bepaald ogenblik gezamenlijk iets te beleven. De mens-ape die hebben ook van die gewoonten, die kunnen ook wel eens dansen, de olifanten die doen dat ook wel eens, die komen ook wel eens bij elkaar en dan hebben ze een bepaald soort van rythme van bewegingen. Een vogel die het hof aan het maken is, die zal ook al heel vaak ertoe overgaan om dat te doen. Het is een rythme van bewegingen waarbij de klank en het rythme op de voorgrond komen. Het scanderen van deze niet vastgelegde bewegingen is de muziek. Daarom spreek ik niet van de dans als eerste kunst, maar van de muziek, want eerst door dat opbouwen van een vast rythme krijgen de dansen gestalte. Daar hebben we dan meteen Terpsichore, die daar zo nummer drie op de

lijst is. In diezelfde tijd begint ook een soort behoefte te ontstaan bij sommigen om tekens te maken. En nu moet U nog helemaal niet denken dat die wezens werkelijk voorstellingen schilderen of tekenen aan een muur; daar komen ze nog niet toe. Maar ze leren dan een verkoelde tak op te nemen, net als kleine kinderen, om daarmee wat op een muur te knoeien. Dat is het begin van de beeldende kunst, van de schilderkunst zouden we kunnen zeggen. Nu is er één ding eigenaardig: wanneer we al die kunsten zien ontstaan dan ontwikkelen ze zich betrekkelijk langzaam, maar op een gegeven ogenblik is er één die komt tot de conclusie dat hij met klei een beeldje kan maken, niet een pot of een pan, dat komt later, een beeldje. Hij maakt iets dat primitief de vorm is van een dier. Misschien dat het eigenlijk een speels toeval is, dat de jager misschien met geluk daarbij, laten we zeggen een zwijn heeft geboetseerd, om nu maar een voorbeeld te nemen, en dat hij toevallig net een varken buit maakt op die dag. De beeldhouwkunst is geboren uit het maken van amuletten uit klei, waarop dus voorstellingen zich bevinden die over het algemeen óf in reliëf zijn gewerkt óf wel helemaal drie-dimensionaal zijn uitgevoerd, gaat eigenlijk op de voorgrond komen. De behoefte om die dingen mooier en mooier te maken bestaat wel, maar ze zijn nog niet zover dat je voor een goed stuk boetseerwerk een geraamte nodig hebt en daarom komen ze dan niet boven liggende vormen uit. Wanneer dat eenmaal gebeurt dan is het begrijpelijk dat het ideaal van de mens: ik wil nu dit dier ook staande uitbeelden, of, ik wil deze mens rechtopstaand uitbeelden - iets wat met het materiaal klein niet te verwerkelyken is - ertoe leidt om te proberen dit met houtskoolstokken op de muur te brengen. En ja, als je daar nu eenmaal mee begonnen bent, dan is het niet zo ver naar de volgende stap: gebruik bepaalde kleurige sappen waarvan je weet, in het begin in hoofdzaak spijssappen, dus van dingen die gekauwd worden en gegeten worden en die dan het speeksel kleuren, nietwaar, en gaat daar nu ook eens mee aan het werk en kleur zo'n tekening bij. Vandaar dat je in het begin heel veel tekeningen ziet die in zwart en rood zijn gehouden. Ondertussen is de muziek nog zo'n beetje hetzelfde gebleven, maar de verteller, de prozafst van die oude dagen, begint ertoe te komen om bij bepaalde dansfiguren op een bepaald rythme te declameren, het is als het ware een soort zang, een zeer primitieve zang, waarbij sprake is van een solozanger wiens voordracht hoofdzakelijk uit woorden bestaat die hij dan in verband met dansbewegingen en het rythme dat tot stand wordt gebracht door de omstanders, op een bepaalde wijze spreekt met verschillende toonhoogten. Dat is dus eigenlijk - in een muziekterm uitgedrukt - een recitativo, het is een recitatief waarbij op dezelfde toon een aantal woorden wordt uitgestoten in een zeker rythme, daarna deze toon misschien iets verhoogd of verlaagd wordt en wederom een serie woorden wordt uitgestoten; er is heel weinig modulatie en van meerstemmigheid of zo iets weten we natuurlijk nog helemaal niets af. Hier begint dan ook tevens de behoefte te komen aan vaste woorden. Tot op dat ogenblik was ieder van deze dragers der overlevering een mens die aan zichzelf was overgelaten; hij had een bepaalde materie en die moest hij behandelen en dat deed hij als het hem zelf het beste uitkwam. Maar nu kan deze mens dat niet meer zo doen, want hij moet bij feestelijke gelegenheden deze dingen voordragen. En ja, U weet hoe het gaat, als een leek, als een profaan met dergelijke vertellingen op muziek begint, dan is de priester er onmiddellijk bij om iets dergelijks, indrukwekkends, ook over te nemen. En zo zien we dan dat de primitieve muziek - na haar eerste oervorm - een soort religieuze betekenis krijgt; hier zien we dan ook voor het eerst dat bepaalde uitbeeldingen en gestalten waarbij demonen z.g. spreken, een soort versvorm krijgen; de klanken moeten met elkaar rijmen. En zo ontstaan de eerste hymnen, de eerste odes, zeer beperkt in hun uitdrukkingsvermogen nog, ook de woordenschat is niet zo groot, maar toch al opmerkelijk, een zekere versvoet vertonende waarbij een voortdurend woordrythme herhaald wordt, terwijl een zekere klankkleur ter uitbeelding van bepaalde gedachten voornamelijk wordt gekozen. U kent dat wel, dat heeft U op het ogenblik ook nog wel, nietwaar; U spreekt over iets rustigs, dan gaat U met W. b.v. werken, dan gebruikt U die W. en dan gebruikt U een i-klank misschien of een a-klank die lang gerekt kan worden. U gaat spreken over: traag, ragen, over wazig, over wilgen. Dat wordt gedragen en daar krijgen we dan tegenover natuurlijk de korte keelklanken die moeten dienen om een zeker climax mogelijk te maken. Dat wordt met die woorden zoveel mogelijk zo uitgekiend dat dat ook kan. En daar hebben we dan eigenlijk de eerste dichters, degenen die deze dingen nog steeds improviseren. Het is nog niet een vaste overlevering want ieder wijzigt en varieert naar eigen vermogen en bekwaamheid op het vaststaand thema, maar nu in een bepaald voorgeschreven rythme waarin een zekere klankbeduiding blijft bestaan. Nu, ik geloof tot zover is het duidelijk, nietwaar? En dan hebben we dat gehad; dan gaan we nog eens even kijken bij de schilders, wat gaan die doen? Die gaan natuurlijk proberen om met hun primitieve tekeningen de dingen in beeld te brengen waarover gezongen wordt. Maar nu kun je heel moeilijk een demon tekenen, dat gaat niet. Wat kun je wel doen? Je kunt proberen met een paar lijnen een mens voor te stellen, want dat heb je al gedaan en een dier, maar nu in een bepaalde verhouding. Je kunt het dier voor gaan stellen als een kudde en de mens als een jager, als een gewapende die achtervolgt; je kunt zelfs ertoe overgaan in sommige gevallen deze mens als

het middelpunt van een kudde uit te drukken en daardoor de zegenende kracht die die jacht rijk maakt, uitdrukken etc. Zo komt nu de beeldende kunst wat sterker naar voren, ook de beeldhouwkunst of de boetseerkunst moeten we in dit geval zeggen, maar die zijn beide identiek, nietwaar, die komt ook op de voorgrond, want zij maakt nu de beelden die voor religieuze doeleinden dienen. Ja, op een gegeven ogenblik zien we dat praktisch elke kunstenaar op enigerlei wijze met goden en geesten in verbinding staat. En dan hebben we daar eigenlijk het eerste stukje gehad, het ontstaan van de geschiedenis dat kunnen we verder afsluiten. De kunst is ontstaan; ze is nog steeds niet een cultuurvorm, maar in de eerste plaats een uitdrukkingsvorm. Het valt dan ook op als we verder gaan, dat de kunst - de beeldende kunst in de eerste plaats - uitdrukkingsvorm blijft, ze blijft formalistisch, ja ze wordt hoe langer hoe meer gestyleerd, het is niet een uitbeelden van de werkelijkheid - daar stapt men hoe langer hoe meer vanaf - het wordt meer en meer een neerschrijven van bepaalde begrippen, uitgedrukt in gestyleerde vormgeving. Het aardigste kunt U dat zien als U de vroege beeldschriften bekijkt, waaruit dan later b.v. het spijkerschrift ontstaat en zo; U kunt het ook zien in het hiërogllyphenschrift, als U dat in z'n primitieve vorm ziet dan ziet U daar een zeer gestyleerde tekeningenreeks. Trouwens de Indianen die kenden ook al zoets, die graveerden ook zekere tekeningen, gestyleerde tekeningen. Dus het schrijven is - eigenlijk het primitieve schrijven - de bakermat van de moderne schilderkunst. En daar krijgen we zo meteen ook nog wel een paar woordjes over te zeggen. Dan gaan we even terug naar de muziek en daarvan moeten we ook weten hoe het daarmee verder gaat. Wat gebeurt er met die muziek? Wel, op een gegeven ogenblik komt de een of andere heldere geest tot de ontdekking dat je verschillende trommelgeluiden kunt krijgen als je die op de juiste manier afwisselt, dat je daardoor in het rythme nog een tweede rythme kunt verwerken; het is nog steeds geen kwestie van toon, van melodie, maar het is zuiver geworden het samenvoegen van slagklanken zó dat hierdoor een rythmisch patroon wordt geweven dat een grotere ingewikkeldheid heeft dan wat tot op dat ogenblik mogelijk was. Een beetje populair gezegd: de eerste band die speelde op de wereld was een drumband. Dan krijgen we vanzelf de geluiden die nagemaakt worden. Primitieve jagers die leren om vooral de kleinere dieren met lokgeluiden te vangen. Dat geeft aanleiding tot het ontstaan van fluit-instrumenten. Zo zien we de eerste methode, dat is eenvoudig een blad dat bespeeld wordt, dan begint men met een schelphoorn, dan begint men uiteindelijk ook met uit hout of uit bamboe - waar men zich toevallig bevindt - een soort hoorn te maken. Overblijfselen daarvan vindt U b.v. nog in de berkenbasthoorns die bij het Midwinter-blazen gebruikt worden in Uw eigen land. Deze instrumenten nu, zouden oorspronkelijk gebruikt moeten worden om ook het rythme te versterken maar ze hebben een eigen toon en de mogelijkheid om die toon te variëren. Nu worden deze tonen in de begeleiding aangepast aan het recitatief. Daardoor ontstaat de eerste primitieve melodie. De voordrachtskunstenaar, deze nog steeds improviserende dichter, ofschoon hij meer en meer in een keurslijf van bestaande stamconventies wordt gevat wat z'n voordracht betreft, gaat nu op zijn beurt zich aanpassen aan deze geluiden die hem omgeven en zo krijgen we een zeer eentonige melodie wat doet denken aan het decatonale systeem dat op het ogenblik gebruikt wordt. Ja, denkt U niet dat dat grote schoonheid heeft gehad, U zoudt dat waarschijnlijk zien als een combinatie van oude en nieuwe jaar en kattengejammer; daar leek het wel een beetje op, maar bedenk, hier is nog steeds belangrijk het rythme en dan het woord, de tekst, de rest komt er minder opaan. Het wordt door de uitvoerenden geïmproviseerd, het is een ingeving van het ogenblik en op elk ogenblik kun je verwachten dat er één een speciale uithaal gaat maken. Met de moderne tijd; het eerste orkest waarbij instrumenten werden gebruikt hield geen concert maar een jam-jazzing. Dan de dans, in die dans is men meer en meer natuurlijke voorstellingen na gaan bootsen, men begint strijd en jacht na te bootsen, men gaat zelfs een primitieve voorstelling geven van het aanvaarden van goden, het smeken aan goden en komt op een gegeven ogenblik zelfs tot het stoute plan om een god te doen dansen, maar die zijn al in die hele oude tijden geboren. In het begin gebruikten ze alleen het symbool, later probeerde men ze door te verkleeden, te vermommen, ze aan te passen aan de figuur die ze voor te stellen hadden: het primitieve ballet. Dat wordt allemaal later uitgewerkt. En nu wil ik niet de hele ontwikkelingsgeschiedenis nagaan, want dan zitten we morgen nog te bomen over hetzelfde onderwerp en dat is toch zeker niet de bedoeling. Maar wat is nu eigenaardig? De mensen die zich speciaal aan de kunst gaan geven, gaan de zaak dus meer en meer styleren. Waar zij moeten improviseren gaan zij heel veel af op ingevingen van het ogenblik, zij denken niet altijd meer bewust, ze reageren onbewust, zij worden inspiratief gedragen kunstenaars. Een inspiratie op haar beurt veredelt de kunst veel sterker dan de omstandigheden alleen dat zouden kunnen doen. We krijgen een schoonheid van woordgebruik die een bard of een zanger uit die oude tijd voor zichzelf niet zo gemakkelijk gevonden zou hebben; er worden de eerste werkelijk vaste vormen gevonden, waarbij ook de lengte van een couplet beperkt en bepaald wordt, ja we zien zelfs een hele tijd gezangen optreden - ook bij de Egyptenaar overigens - die sterk doen denken aan de copla's die U hoort in het meer Moorse gedeelte van

Spanje vandaag aan de dag nog. Dit alles laat niet na z'n indruk te maken op de mensen, want de mens die niet kunstenaar is, wordt meegesleept door de bezieling van de kunstenaar. Zo wordt de kunstenaar een zeer lange tijd eigenlijk een instrument waardoor bezielenkrachten en gedachten kunnen worden afgedrukt op mensen die wel de onbewuste kracht kunnen aanvaarden - ze staan nog dicht bij de natuur - maar die daaraan geen denkbeelden kunnen verbinden, tenzij deze door anderen eerst door hem worden uitgewerkt. Het scheppend vermogen van de kunstenaar werkt mee om de mens een voorstelling te geven van God, van geesten, van de verhoudingen in de wereld. Die dansrede, daar gaan we nog even mee door, die zien we dan later in zeer fijn ontwikkelde en zeer hoogstaand culturele stijl optreden in de oude rijken van Perzië, Syrië, Egypte en de verschillende Indische rijken. De dans en de symbolische dans neemt een zeer groot deel in van het geestelijk leven daar. De mysteriën die worden opgevoerd b.v. in Memphis, bestaan grotendeels uit een soort ballet waarbij enkele rollen acteren en de andere zuiver, nu ja, een corps de ballet zijn, die door hun bewegingen de handelingen van de hoofdpersonen moeten onderstrepen; de muziek wordt helemaal afgestemd op het uitdrukken van gevoelens en daardoor wordt het mogelijk dat Egypte zo'n wonderschone muziek heeft gehad, tussen twee haakjes. En daardoor is het mogelijk dat de oude melodien van Indië die ook vandaag aan de dag nog wel bestaan en door overlevering nog steeds verder worden gegeven aan komende geslachten, dat die vaak zo'n - misschien voor U niet gemakkelijk begrijpbare - maar toch zo'n wonderlijke schoonheid en rust, zo'n grote diepte hebben. Kort en goed, heel lange tijd maakt de esoterie zich meester van de kunst; een paar maal vervalt die kunst tot het werkelijk uitgedrukt profane, maar ze blijft haar werkelijke kracht altijd weer vinden in het esoterische, het filosofische, het religieuze. Dat geldt voor alle kunsten, ook voor de beeldende kunst, ook voor de muziek, voor de dichter, voor de verhaler. En dan kunnen we weer een overstapje nemen, want anders dan duurt het te lang. We zien dan hoe de kunst een tijdlang geperfectioneerd wordt. Dat begint wanneer o.a. de Grieken, - die dat ook weer overgenomen hebben van andere volkeren overigens, en wel speciaal van de Cyprische beschaving hebben ze daar veel van overgenomen en van de Cretensers - maar die beginnen de goden uit te beelden als mensen en ze gaan ertoe over om een mens, een bestaand mens te nemen en deze te idealiseren in vorm; zij beginnen eigenschappen van mensen uit te drukken als goddelijke eigenschappen, door eenvoudig alle remmen en alle tegenstand die voor een mens in omstandigheden bestaan zou, weg te nemen. Dat leidt tot wonderbaarlijk schoon proza, het leidt tot schitterende dichtkunst, dichtwerken, het leidt tot beschrijvingen die vaak, wat de eigenaardigheden van andere volkeren betreft, of de overleveringen, het tot wonderbaarlijk schone epische dichtwerken van zeer grote lengte, maar het leidt er ook toe dat de goden geprofaneerd worden en het duurt dan ook niet lang of we zien diezelfde kunst gebruikt om alleen maar datgene wat de mensen aardig vinden uit te drukken. Dan krijgt U zo wat wat de Romein heeft in z'n atrium, nietwaar, waar de hond ligt met een "cave canem!" daarvoor, een "wacht U voor de hond!" in de vloer ingelegd in mozaiek; we zien aan de andere kant b.v. waar deurwachters worden uitgebeeld in demonenvorm of in diervorm, we zien dat in pogingen om eigen afstamming in een soort "coat of arms", een soort "wapenschild" neer te leggen. Ook de muziek krijgt een heel andere functie, zij is niet meer religieus, maar ze wordt vaak gebruikt voor zeer scabreuse liederen. Daar weet ook Egypte van mee te praten, maar ik geloof dat Rome en Griekenland in de nieuwere geschiedenis dan toch wel erg de boventoon voeren daar. De instrumenten blijven in het begin hetzelfde maar men zoekt naar andere effecten, en zo zien we dan primitieve snaarinstrumenten die ondertussen ontstaan en zich ontwikkelen, dat men een ander gebruik gaat maken van de fluit; men krijgt hele fluitorkesten. In de Romeinse tijd is het helemaal niet dwaas als men twee snaarinstrument-bespeelers heeft voor een orkestje waarvan één tokkelt, één strijkt, dan vier of vijf fluitspelers. Dus U begrijpt wel, men gaat het aanpassen aan de behoeften van de mens; de dans wordt vaak een uitdrukking voor soms zelfs bandeloze lusten. Dat duurt zo een hele tijd voort. De werken van kunst die in deze tijd tot stand komen zijn over het algemeen zeer schoon, maar ze missen vaak een ziel. En dat is wel heel eigenaardig. Alleen waar het om bezielde, geïnspireerde kunstenaars gaat, vinden we nog werkelijke schoonheid. Nu, dan gaan we weer verder, dan gaan we naar de Middeleeuwen toe. Wat zien we in de Middeleeuwen? Nu, er is nog geen fotograaf en de mens die heeft overgehouden uit die oudere tijd de grote verlangens naar voortbestaan van zijn uiterlijk. In het begin waren dat gestyleerde oude beelden, nu wil men meer en meer uitgedrukt worden zoals men bestaan heeft, een soort foto in verf. Die foto's in verf die worden ook zelfs gebruikt, en zelfs alleen in tekenstift ook trouwens, in schets dus, om bepaalde situaties duidelijk te maken, om bepaalde gedachten uit te drukken, zegepraal etc. Zo ontstaat een geheel nieuwe schilderkunst waarbij het portretteren de hoofdzaak wordt. Dit portretteren is zwaar formalistisch, want de burger van die tijd die heeft een bepaald idee over zijn eigen uiterlijk. En zorg nu maar vooral dat al zijn rijkdom en al zijn pronk, zijn praal en zijn hoogwaardigheid zichtbaar is en zo edel en zo erkenbaar mogelijk, want anders

is hij niet tevreden. Zelfs de geïnspireerde kunstenaar kan niet anders dan zich hieraan onderwerpen. Dat desondanks nog geïnspireerde werken tot stand komen dat is dan ook eerder te danken aan de geestelijke contacten, de inspirerende contacten die de kunstenaar te allen tijde heeft en zal hebben wanneer hij een bepaalde gevoeligheid heeft, dan aan de mensen die als Meneer optreden. Wij zien hele hofstaten waarbij kunstenaars een voorname rol innemen, zij spelen daar werkelijk de rol van zeer geliefkoosde bediende, zij spelen de rol van hooggeëerde raadsman, maar uiteindelijk, nu ja, het is toch maar een soort volkje wat je voor je amusement gebruikt. Ze bestellen een beeldhouwer, of een schilder of een dichter zoals U op het ogenblik misschien voor een feestje een goochelaar zoudt bestellen. Dat dat niet altijd dienstig is voor kunst dat zult U begrijpen, want Meneer betaalt en al heeft Meneer nog zo'n slechte smaak, Meneer heeft toch precies voor het zeggen wat hij voor z'n dubbeltjes wil hebben en dat krijgt hij, want anders dan moet de kunstenaar verhongeren en daar voelt hij ook niet voor. In deze tijd is de inspiratie van de kunstenaar secundair en de portemonnaie komt in de eerste plaats. Daardoor zien we - en dat is voor U kenbaar, want dat kunt U in eigen kunstgeschiedenis terugvinden - een sterk formalisme in de vroege Middeleeuwen en in de Middeleeuwen zeker vinden. Wanneer de godsdienst zich meester maakt van de kunst, wat hij al zeer gauw doet, dan blijft zij ook zeer sterk styleren, zij maakt gebruik van verschillende ontwikkelingen en zo zien we b.v. in de Middeleeuwen in de muziek langzaam maar zeker de meerstemmige koren herrinzen, in het begin nog zeer simpeltjes, eenvoudig, later vaak met een zeer grote pronk, praal en pracht. We zien verder ook hoe de dans langzaam maar zeker afzakt. De dans die is zozeer een symbool van loszinnigheid geworden, van losbandigheid, dat ze alleen maar bij bepaalde gelegenheden op de voorgrond wordt geschoven. Degeen die Terpsichore dient die is niet van belang in de maatschappij. Dit duurt een langere tijd voort en langzaam maar zeker zien we uit dit formalisme weer groeien een streven van de kunstenaar naar bevrijding; hij kan zich niet helemaal vrij maken van alle rigoreuse richtlijnen die gegeven zijn, en de kunstscholen zijn er dan over het algemeen niet op gericht om de persoonlijkheid van de kunstenaar te ontwikkelen, maar wel om hem tot imitator te maken van de erkend goede stijl, onverschillig of dit muziek is of schilderkunst, of beeldhouwkunst van zijn meester. Ja, het gaat vaak zover dat de z.g. leerling een soort van schaduw van z'n meester is die dan ook zijn werken vaak signeert. Dit wat de schilderkunst betreft, ook wat muziek betreft zien we dat de meester vaak de aansprakelijkheid voor het kunstwerk op zich neemt, dat het onder zijn naam tot uiting komt. Langzaam maar zeker gaat dit ook verder weg en dan krijgen we een periode van bevrijding, een soort geestelijke renaissance. De vorm wordt slechts langzaam gewijzigd, maar in deze wijziging zien we steeds weer sterker de inspiratie naar voren komen, dat is de tijd van de Abele spelen die half werelds, half kerkelijk zijn, we zien nu ook dat de dichter opnieuw een functie krijgt al is dat voorlopig meer als lofzanger voor een of andere hoge ome dan dat het nu direct is een kunstenaar bij de genade Gods. Maar ja, als je niet altijd lofdichten kunt maken en je wordt toch gedreven tot schrijven, dan schrijf je soms ook werken van buitengewone schoonheid. En zo zien we dan in die oude sagen en legenden sterk naar voren komen op een gegeven ogenblik een grote en nieuwe kracht, een kracht van geïnspireerd inzicht waar onder het mom vaak van het ridderverhaal, onder het mom van een of andere legende, een speelse overlevering, werkelijke gedachten naar voren komen. Ik wil U daarbij herinneren b.v. aan de eerste legenden over Faust, de Faust die U allemaal onmiddellijk toeschrijft aan Goethe, maar die al heel wat ouder is en die in elf honderd al wordt verteld en in twaalf honderd zeer zeker meerdere malen reeds opgetekend is. Het zijn leerverhalen met een diep-esoterische achtergrond. We zullen nu even de grote sprong maken naar Uw kunst van vandaag aan de dag. U begrijpt dat een vormdwang uiteindelijk moet ressorteren in een verzet tegen alle dwang. De kunstenaar kan nu eenmaal niet slaaf zijn, hij wil meester zijn, meester van zijn medium van uitdrukking, meester van wat hij zeggen wil. En zo zien we meer en meer de kunstenaar tot een vrijevochtene worden, vaak een avonturier, en we zien ontstaat la vie Bohème, de Bohémiens die vaak zeer armelijk leven maar liever arm leven dan afstand doen van hun eigen persoonlijkheid of wat ze te zeggen hebben. In deze tijd komt muziek tot stand die pas honderd jaar later gewaardeerd zal kunnen worden; we zien kunstwerken der schilderkunst e.a. tot stand komen die later zeer sterk gewaardeerd zullen worden, maar op dit ogenblik niets te zeggen hebben, wij zien dat er een streven is naar vernieuwing in de danskunst en in het toneel. Dit echter is moeilijker omdat men hier zo sterk gebonden blijft aan de smaak van het publiek. In achttienhonderd echter zien we dat ook dit overwonnen wordt, de danstechniek wijzigt zich sterk, wij zien de vrijheid van beweging van de dansers weer meer op de voorgrond komen, er wordt met de kleding rekening mee gehouden, wij zien een chorégraphie die in die dagen vaak wonderschoon en veelzeggend is en ook U vandaag aan de dag als klassiek ballet vaak in die oude zetting nog iets te zeggen heeft. Wij zien verder dat de muziek na een lange tijd op voornamelijk geestelijk plan gestaan te hebben, zich tot de wereld gaat wenden. Men zoekt de vrijheid die men niet kan vinden binnen een religieuze ban, binnen

de ban van een bepaalde filosofie of een bepaalde vormgeving, in de wereld, vermaaksmuziek. Al die prettige deuntjes en melodietjes die U zo kent van Weenen b.v. zijn eigenlijk een verzet tegen de kerkmuziek. We zouden in sommige gevallen zelfs kunnen zeggen: hier staat Straus als tegenstander van componisten als b.v. een Palestrina. Het is buitengewoon interessant om te zien hoe de mensheid hierop reageert. Men zou zeggen de kunst die het publiek tracht te bevredigen, zou toch deze mensen naar beneden moeten halen, het primitie beroep wat op hun lusten soms weer gedaan wordt door voorstellingen die, nu ja, noch netjes, noch hoogstaand zijn, melodieën die voor die tijd zinnen-opzweepend zijn. Dan zult U zeggen: dat moet toch wel heel slecht zijn. Neen, nu komt iets eigenaardigs tot uiting: in al die jaren heeft de mens een bepaald kritisch vermogen verworven, hij is in staat om de inspiratie te erkennen en heel veel werken vallen weg en komen nooit meer tevoorschijn; die werken die om hun ongelijkvormigheid met de mode van de tijd lange tijd verborgen blijven, komen toch grotendeels weer op de voorgrond en blijven voor de mensheid een bezielende kracht. In Uw tijd zien we hoe de schilder worstelt om een uitdrukking die het hem mogelijk maakt niet meer de wereld zoals iedereen die ziet, maar zijn wereld, de wereld die in de mens zit, naar buiten te brengen. U krijgt te maken met de impressionisten, de expressionisten, de kubisten, weet ik wat nog meer voor ..isten, enfin, duizend en één richting. En uiteindelijk, waarin ressorteert dit? Een bewuste terugkeer tot de primitiviteit, maar een primitiviteit die in haar primitieve zeggingswijze niet meer probeert om grootse en globale overzichten te geven of alleen maar - zoals de eerste primitieve kunstenaar - een herkenbare voorstelling, maar die tracht de wezenswet der dingen te vinden. Dat er natuurlijk ook wel eens humbug bij is, dat is begrijpelijk, dat gebeurt overal, dat gebeurt in elke tijd. Maar er zijn geïnspireerden die kans zien in zeer abstracte beelden, zeer abstracte schilderstukken, het wezen der dingen neer te zetten. En dat is wel heel opmerkelijk. Op het ogenblik zullen de meeste mensen hier nog niet voldoende begrip voor kunnen tonen, omdat zij deze dingen nog niet zo kunnen zien. Dat hindert niet, de geïnspireerde werken zullen voor komende geslachten een bezieling en een vermaning kunnen zijn. Hetzelfde met Uw muziek; de muziek begint conflicten in zichzelf te ondervinden en wie het dan nog magistraal wil doen, kan niet meer komen tot een oplossing. Het atonale gaat de voorkeur krijgen; wij krijgen een enkele melodieuze aanzet en daartegenover, een ontstellende hoop van dissonanten: beeld van de ziel van de kunstenaar, beeld van de wereld. Maar wat zien we dan ook? Wij zien dat zich meer en meer bepaalde soorten amusementsmuziek ontwikkelt die ook bewust teruggrijpen naar het primitieve. Dat is over het algemeen niet erg verheffend in het begin, het zijn eenvoudige melodieën met sterk gescandeerde rythmen die eenvoudig zijn en voor iedereen te bevatten. Zij worden vaak ook weer geïmproviseerd, zoals dat in de oude tijd het geval was. Maar hieruit ontwikkelt zich een nieuwe tendenz, een tendenz om in een voor iedereen begrijpbare, eenvoudige melodie en het praktisch iedereen aansprekend eenvoudige rythme, een diepere gedachte tot uitdrukking te brengen. En dan vallen dergelijke, laten we zeggen reisfilm-componisten als b.v. een Ketelbey, vallen weg, ze blijven nog aardige genrestukjes en daartegenover komt te staan meer en meer de moderne die zoekt uitdrukking te geven. Het absurde komt hierbij vaak op de voorgrond. Maar de werkelijk geïnspireerde die ziet kans om een gedachte van de wereld en een vermaan aan de wereld te verwerken in een zeer moderne en voor iedereen die zich daar de moeite voor geeft, bevatbare vorm geven, zij grijpen als het ware naar de komende geslachten en spreken hun toe in een taal die zij vooral zullen kennen. Wat heeft die kunst te maken met de vorming van de mensen? Nu, dat is ook weer heel eenvoudig. De kunst is te allen tijde een uiting geweest allereerst van de gedachten en de problemen van de mens, vandaar deze eerste primitieve poging tot muziek, deze eerste zeer primitieve beelden, die eerste primitieve tekeningen en schilderijen. Maar ze betekenen wat in die mens leefde en iets meer, waarnaar die mens streefde en streven moest. En zo - of U dat nu geloven wilt of niet, want daar komt het uiteindelijk niet op aan; dat kunt U zelf heel rustig nagaan - heeft de kunst, juist door de inspirerende kracht die vanuit de geest weer de kunstenaar bezielt, als het ware vleugelen geeft aan z'n voeten, nietwaar, z'n handen maakt tot feilloos werkende automaten, die hem dingen doet dromen die op aarde nog niet gehoord zijn, deze inspiratie grijpt steeds iets verder dan de mens, dan de mens is. De kunst is voor de mens steeds geweest een aansporing tot verder gaan, en deze aansporing tot verder gaan is niet alleen de aansporing in zuiver stoffelijke zijn, zij betekent eerder steeds weer een kenteken van het bezinken in zichzelf van de mens, in de behoefte van deze mens om zich geestelijk bewust te worden, vooral van zichzelf. En als zodanig heeft de kunst er een hoop toe bijgedragen om de mens aan de cosmos nader te brengen, aan de cosmische gedachte. De primitieve, Middeleeuwse religieuze schilderijen dragen in zich vaak expressionistische tendenzen, ja zelfs abstracte tendenzen in kleurgeving, in vormgeving, verborgen tussen meer formele lijnen die U toch ook vandaag aan de dag te denken moeten geven. Wanneer we de muziek horen die in de Middeleeuwen werd geconponeerd - vaak zeer eenvoudige liederen - dan zal het U wel eens gebeuren dat U ineens een melodie ziet

die in al haar eenvoud, misschien gecomponeerd voor een luit, met een zanger erbij, of misschien niet eens gecomponeerd maar ergens geboren op een landweg, iets vraagt wat U vandaag aan de dag nog erkent, waarvan U zoudt willen zeggen: ja, het is nu net of ze de muziek van deze dag in een oud kleed hebben gestoken. Toch is die muziek werkelijk oud. Wat wil dat zeggen? In de kunst is het tijdloze herboren, het tijdloze waarvan de mens zich in zichzelf bewust is en daar gaat het om, ze is een uitingsvorm. En in deze uitingsvorm geeft de bezielde kunstenaar zichzelf. En zichzelf en z'n eigen leven aan de wereld gevende geeft hij daarmee ook de modernens aanleiding tot bezinning, tot overdenking, jaagt hem steeds weer op uit z'n gezapige rust van: "dit is mooi en dat is goed" en dwingt hem elke keer weer om opnieuw na te gaan, opnieuw een oordeel te vellen en opnieuw te ontdekken dat hij toch nog niet het juiste gevonden heeft. Het is een grote gave van de goddelijke krachten der mensheid, dat inspiratie de kunstenaar mag loiden; het is een grote gave voor de mensheid dat zij gevoel heeft voor kunst, ook wanneer misschien high-born en low-born vaak sterk tegenover elkaar staan in datgene wat ze mooi en wat ze niet mooi vinden. Maar ze dwingen de mensen altijd weer deze kunstuitingen, van de meest primitieve tot de meest sentimentele, tot de meest abstracte en de meest esoterische, tot denken, tot verwerken. Ze geeft de mens gelegenheid zijn gevoelens te uiten, en zijn gevoelens uitende zichzelf te kennen, zij leert de mens zichzelf zien. En aangezien het kennen van het eigen-ik een van de grote stappen is die men doet voor men tot een absolute cosmische bewustwording kan komen, geloof ik dat ik dit praatje rustig mag besluiten met te zeggen: wees blij dat er kunst is en loop ze niet minachtend lachend voorbij als U ze toevallig niet begrijpt, maar bekijk de zaak eerst, beproef de zaak op hart en nieren voordat U het waagt om te verwerpen. Wanneer iets U niet bevalt, vraag U eerst af: waarom bevalt het mij niet? Laat de kunst voor U ook een aansporing zijn om Uzelf te controleren en dan zult U daar heel wat beter van kunnen worden. Dat is, wanneer U van moderne muziek houdt, luistert U dan rustig maar eens naar Beethoven, dan vraagt U U af: waarom niet of waarom wel? En wanneer U werkelijk alleen maar wegloupt met Bach en Beethoven, luistert U dan maar eens naar de modernen, ook wanneer het U vermoeit; luister naar de supermodernen die hier in Nederland nog niet eens in tel zijn en vraag U af: waarom niet? En als U dat dan helemaal nagaat, dan heeft U iets van Uzelf onthuld, dan heeft U daar dus gebruik gemaakt van een van de mooie hoofdmiddelen die geboden wordt om Uzelf te leren kennen. Nu, en daarmee heb ik genoeg gezegd over het onderwerp geloof ik, want het is heel wat langer geworden dan ik eerst van plan was. Nu, is daar nog wat over te zeggen of te vragen? Nou, algemene stilte? Dan ga ik het woord geven aan spreker nummer twee. Goeden avond allemaal.

De ORDE DER VERDRAAGZAMEN houdt haar bijeenkomsten iedere Vrijdagavond (8 uur) in het Gebouw "KEN U ZELVEN", de Ruyterstraat 41, d e n H a a g.
Bezoekt deze trouw en introduceer zoveel mogelijk Uw vrienden en kennissen, voorzover zij serieus van ons werk willen kennismaken.

Goeden avond vrienden,

Ik mag dan voor U behandelen een onderwerp naar Uw eigen keuze. Mag ik U verzoeken mij mee te delen welk onderwerp U mij deze maal wilt voorleggen?

x Leiding. Vriend er is mij verzocht U dit onderwerp te willen voorleggen:

Kunt U een modern goed beredeneerd systeem der wetenschappen opbouwen?

- Een modern en goed beredeneerd systeem der wetenschappen. Dat heeft enige problemen, want de moderne wetenschappen ontdekken zelve dat zij meer en meer niet zijn wetenschappen maar bijgelovigheden op bepaalde feiten gebaseerd, zonder dat men er van overtuigd kan zijn dat die enige cosmische waarde hebben. Als zodanig krijgen wij dan wel allereerst te maken in de moderne wetenschap met het probleem: ruimte - tijd, zoals dat b.v. naar voren werd gebracht door jongeren van Einstein. Wij krijgen in de moderne wetenschap verder zeer veel te maken met de moderne en modernere filosofie. En deze beide blijken dan in staat om de moderne wetenschap tóch te binden, want wat ontdekken wij? Wanneer deze beide genoemde factoren, deze filosofie plus - laten we zeggen - de ruimteteknik, hè, waarbij ook relativiteitsleer e.d. natuurlijk in besloten, wanneer men deze als basis neemt, dan blijkt dat elke wetenschap de andere benadert, dat tussen al deze wetenschappen steeds weer nieuwe wetenschappelijke branches verrezen waarvan wij kunnen zeggen dat zij buitengewoon interessant en belangwekkend zijn. We hebben als grondwetenschap zou ik haast willen zeggen, te maken met de chemie. Dat zult U misschien niet allemaal met mij eens zijn, maar het is toch waar. De chemie is de basis-wetenschap, zij leert de ontstaansvormen, de diverse verschillen, hun onderlinge reacties te waarderen. Wij zien onmiddellijk daarbij, als een terugrijpen als het ware in de oerbron, de atoomchemie, waarbij men dan terugrijpt op de primitieve krachtdelen, vandaaruit komen wij automatisch terecht op het gebied der electronica en der krachtleer.

Gaan we de andere kant uit, dan ontdekken wij daarnaast biochemie die zich bezig houdt met de levensbeginselen en vandaaruit komen wij onmiddellijk verder naar geneeskunde; wij zien de normale menskunde direct overgaan vandaar weer in psychologie, ook toegepast op de lager georganiseerde wezens, en wij komen tot de conclusie dat, uitgaande van de chemie als middelpunt, wij vinden aan de ene kant kracht, waarvan de vorm niet te bepalen is, maar het wezen aan te tonen is, en aan de andere kant wederom een kracht, een kracht die totnogtoe elke waarneming ontsnapt, een kracht die beïnvloedend is op de chemische reacties die vast te stellen is aan de reacties, maar ook niet kenbaar is. Wij komen dus van de krachthypothese in het begin van het zijn, tot de krachthypothese aan het einde van het zijn. Nu gaan we van de chemie een beetje omhoog. De chemie gaat naar boven toe en wordt dan een deel der astronomie. Als zodanig houdt ze zich opnieuw bezig met de ruimteverhoudingen, zij stelt vast de verschillende stoffen in het Al, zij trekt daaruit haar conclusies omtrent het wezen b.v. van melkwegstelsel, de verschillende sterren, de mogelijkheden die daarop bestaan. Als zodanig is zij wederom een steun voor de krachtleer die zijdelings omhoog strevend uit de loop en de banen der sterren, de verhoudingen der planeten ten opzichte van die sterren, hun plaatsing, hun onderlinge baanhoek etc., wederom belangrijke gegevens af kan leiden die blijken ook in de atoomchemie zeer sterk van belang te zijn. Wij gaan dan naar beneden toe en wat vinden we daar? We vinden de mechanica. De chemie maakt het n.l. mogelijk de grondstoffen voor de mechanica tot stand te brengen en het blijkt dat alle mechanische wetten kunnen worden teruggebracht tot wetten die ook heersen in de natuur en in de chemie ofwel in de krachtleer. Dus uit die zijlijnen daar zien we dan dat in de mechanica de wetten der biochemie, der chemie en der electronica en krachtleer samenvloeien en daar worden toegepast. Vanhieruit komen we dan tot de scheppende wetenschap wederom, de scheppende wetenschap waarbij de mechanica dus overgaat tot het produceren van o.a. kracht en het omvormen van materie. De chemie vindt haar hoogtepunt in vereniging met de krachtleer wederom, in de omzetting der elementen. Wanneer we dit als eerste nu een ogenblik vasthouden, dan moeten we een stap verder doen. We hebben gezien dat de chemie in direct verband staat met de krachtleer, ook met de geneeskunde. Echter hebben wij nog te maken met andere wetenschappelijke bereiken, want wij hebben te maken met de wiskunde. En de wiskunde is zeer belangrijk, want wat doet zij? Zij schept de mogelijkheid formules te scheppen waardoor onvergelykbare waarden in één systeem samen kunnen worden gebracht en waardoor onderlinge invloedsberekeningen dus op eenvoudige wijze mogelijk zijn. Zij geeft verder de mogelijkheid tot ruimte-projecties waarbij men, over het kenbare uitgaande, dus toch conclusies kan bereiken. Hierdoor schept zij de bindende kracht die dit gehele kruis der wetenschappen samenhoudt. Ik zou er zelfs bij willen voegen dat wiskunde uiteindelijk bij de zuivere geneeskunde evenzeer te pas komt, goed bezien, en bij de psychologie als zij te pas komt bij de mechanica of bij de krachtleer. Dan heb ik hierin een groot deel der wetenschap verenigd; wij kunnen natuurlijk dan nog verder spreken over die speciale richtingen der wetenschap die zich bezighouden met het onderzoek van de aarde, de structuur daarvan, de wijze waarop ze tot stand is gekomen, die zich bezighoudt speciaal met het tot stand komen van het ras e.d., maar het zal U blijken bij nadere beschouwing, dat deze niet anders beschouwd behoeven te worden dan als takken der chemie of takken der biochemie. Als U mij dus vraagt om een logisch systeem op te bouwen, dan zeg ik: de chemie is het begin, de chemie is n.l. het punt waar de verschillende krachten en waarnemingen elkaar in kruisen en steeds vergelijkbaar gemaakt kunnen worden. Wij vinden dan verder dat op de horizontale takken liggen de niet kenbare nog oerkracht, U weet wel, wat is nu het kleinste deeltje? We hebben er nu al 28 gevonden en zijn die deeltjes die allemaal verschillend zijn, nu misschien ook nog weer opgebouwd uit kleinere deeltjes die dan wel gelijk zijn, wat is het oerdeeltje? En vandaar komt men uiteindelijk tot de primitieve kracht zonder meer, kracht dus niet gedragen door een of ander voertuig. Dat is slecht voorstelbaar voor de mens. Aan de andere kant komen wij tot kracht, wij komen n.l. tot een of ander vermogen dat, uitgaande boven de chemische en biochemische reacties, beslissende invloed heeft over het verloop o.a. in het lichaam. Het kan echter worden uitgebreid, want wij kunnen zien dat dergelijke invloeden - schijnbaar onverklaarbaar - ook op groepen kunnen werken, ja zelfs hele werelddelen schijnen te kunnen beheersen. Wij hebben daar dus tweemaal de onkenbare kracht. Wat is nu de factor die dit alles verenigt? Dat is het geloof. Zo zouden we kunnen zeggen dat de wetenschap iets is dat aan twee kanten omcirkeld wordt en samen, harmonisch samengaan moet met het geloof enerzijds en de wiskunde anderzijds. Ja, U lacht daar misschien een klein beetje om, maar dat is toch waar, want het geloof is het weten van het onbewijsbare; het onbewijsbare kan nooit wetenschap zijn en als zodanig moet men geloven zo goed als U gelooft, nietwaar, dat tussen 2 punten de lijn nu eenmaal de afstand is, de rechte lijn. Of dit cosmisch juist is staat te bezien en in ieder geval, in elke praktische relatie blijkt de gebogen lijn veel bruikbaar. Maar daar zullen

we niet verder opgingaan, dat leidt ons te ver. We hebben dan verder nog te maken met het wonderlijke dat de wiskunde die op zichzelf op geloofspunten, op axioma's is opgebouwd, de uitdrukkingsmogelijkheid geeft voor het totaal der wetenschap, terwijl het geloof de verklaring geeft voor het totaal der wetenschap, zodat de wetenschap kan worden gezien als iets gevat tussen het onbewijsbaar weten en het formalistisch uitdrukkingsvermogen, de formule. Als ik nu nog verder iets over wetenschap zou moeten zeggen, zou ik hoogstens nog dit op kunnen merken: men heeft langzaam maar zeker op de wereld zich in een groot aantal verschillende takken der wetenschap gespecialiseerd en elke wetenschap die vroeger op zichzelf stond, is nu de tak waaruit weer ontelbare twijgen gesproten zijn. Deze alle te beschouwen zou ons te ver leiden, maar wij kunnen in de praktijk zeggen: de stam van de levensboom is in de kern, God, is in de bast, wetenschap - pardon, wiskunde - terwijl het sap dat daar doorheen gaat is de wetenschap. De wetenschap brengt de wereld tot ontplooiing, maar zij kan niet tot ontplooiing komen.... (band loopt af waardoor een enkel woord gemist wordt) ... Alleen wil ik nog dit zeggen: vragen over deze verhandeling kunt U dan overwegen verder en die kunt U dan in de "vragenrubriek" stellen. Dan zullen we thans eerst onderbreken, vrienden, dan kunt U gaan pauzeren. Ik hoop dat het Uw aller goedkeuring heeft; ik dank U voor Uw aandacht en ik wens U nog een zegenrijke avond verder.

VRAGEN, welke nimmer een persoonlijk karakter mogen dragen, kunt U schriftelijk inzenden aan J.L. Buitendijk, Buys Ballotstraat 11, d e n H a a g.
U zult dan te zijner tijd in de VRAGENRUBRIEK het antwoord kunnen vinden.

NA DE PAUZE (De vragen worden beantwoord door de geestige intelligentie Henri.)

Na een interessant eerste onderwerp, een kopje koffie om wakker te worden en een preek over de centen, kom ik aan de beurt. En ik heb dan de VRAGENRUBRIEK. Ik zal proberen om het zo goed en netjes en zo duidelijk mogelijk te doen. Persoonlijke vragen mag ik niet beantwoorden. Begin nu maar, dan kunnen we ze tenminste afwerken, vin je ook niet?

- x De vraag welke de leiding voorleest beslaat een folio blad, zodat we deze niet in haar geheel kunnen opnemen. Het begin luidt: Wat is het juiste standpunt van de opvoeder inzake het toegeven aan, naast het onderdrukken van de kindelijke seksualiteit. Als slot wordt de stelling uitgesproken: de ouders zijn de natuurlijke vijanden van hun kind. Gevraagd wordt: wat hebt U daarop te zeggen en hoe verklaart U dat verschijnsel der ouderlijke kwaadaardigheid?
- Kijk eens, in vind dat "ouderlijke kwaadaardigheid" toch wel een beetje sterk. Ik ben het er volkomen mee eens dat alle geslachtelijke abnormaliteit, hoogpercentage van echtscheiding en verdere schone baten der moderne beschaving, te danken zijn aan het gedrag voornoemd, van de ouders. Maar ik zou toch willen zeggen dat deze ouders, door gebrek aan voorlichting, zelve onder deze omstandigheden hebben geleefd, dat zij daardoor gedreven worden tot een volkomen foutieve houding tegenover het kind en de geslachtelijkheid van het kind; dat zij bovendien - laten we maar eerlijk zijn - in de eerste jaren eraan gewend raken om het kind als bezit te zien en elke zelfstandigheid als een verlies van het kind voelen. Dat is op zichzelf dwaas, want hoe ouder een kind wordt hoe meer het, indien de ouders tactisch zijn, voor de ouders kan gaan betekenen. Juist in z'n zelfstandigheid, fris, natuurlijk denken kan het een stimulans zijn voor de ouders om en geestelijk en stoffelijk er beter van te worden. Maar ja, de meeste ouders die houden nu eenmaal meer van een kind van vier jaar dan van een kind van twaalf, want een kind van twaalf is zo lastig, weet U. Dat kind van twaalf is een zelfstandig persoontje, daar kun je geen dictator over spelen. En het is wel eens heel moeilijk om de tijd te vinden om zo'n jongmens te regeren volgens de regels die jezelf hebt geleerd, zonder daarbij hard, straffend en wat dan de geachte steller noemt "vijandig" op te treden. Maar ik geloof dat vijandschap toch in de allereerste plaats inhoudt een bewust actie nemen of stelling nemen tegen de persoon van het kind. En als we dan aan de andere kant bekijken wat al die ouders zich voor moeite getroosten - vaak helemaal verkeerd hoor - maar wat ze zich voor moeite getroosten om dat kind dan te gieten in de vorm die zij voor ideaal houden, nietwaar, als we zien hoe ze vaak hun hele leven daaraan opofferen - enkele gemakzuchtigen niet te na gesproken, maar zo het gemiddelde - dan zouden we dus moeten zeggen: de ouders zijn niet de vijanden van het kind, zij zijn in de eerste plaats de vijanden van zichzelf geworden, juist door een soortgelijke opvoeding als ze nu aan hun kinderen trachten te geven. Ik zou tegenover deze stelling van vijandschap het volgende willen stellen: Het kind van vandaag aan de dag, verworven hebbende een veel grotere vrijheid dan de ouders, zal met of zonder toestemming van deze ouders, deze vrijheid gebruiken. Als zodanig zouden we eerder kunnen zeggen: het kind - zeker het kind met ontwaakt seksuele eigenschappen - is de vijand van de ouders. En dan zou ik dat nog willen preciseren: niet van de ouders als mens, maar de ouders met hun vaak teveel, veel te bekrompen opvattingen van

het leven en hun te weinig inzicht in de werkelijke waarde daarvan. Dan zou ik daar bovendien nog aan toe willen voegen dat, als het nog een tijdje verder gaat zoals vandaag aan de dag, we zullen zien dat de kinderen de ouders uiteindelijk toch nog wel zo opvoeden, dat we kunnen spreken van een ideale verhouding tussen ouders en kinderen in de komende geslachten. Nu, dat is dat.

x Is de mens ten volle verantwoordelijk voor zijn daden?

- Als hij het niet zou zijn zou hij niet behoeven te leven. Kijk eens, een mens is nu niet een soort cosmische automaat waar je bij wijze van dubbeltje een ziel induvelt, hè, om dan het ding z'n voorstelling af te laten lopen en het dubbeltje er weer uit te halen; dat zou het grootst mogelijke bedrog zijn. Een mens die geleefd wordt is geen mens, dat is een beestje, of misschien een marionet. Een mens is volledig verantwoordelijk voor zijn daden, en waarom? Omdat elke mens zijn daden kan stellen met tweeërlei intensie, naar gelang de omstandigheden die gerezen zijn. Hij kan het doen onbaatzuchtig, hij kan het doen baatzuchtig. Daar waar de baatzuchtigheid de grenzen van het normaal ego-centrisch denken dat de mens eigen is, sterk overschrijdt, geeft deze mens zichzelf een verlies van geestelijke waarde; hij raakt gewoon iets van zijn geestelijke kracht kwijt. Daar waar een daad goed wordt gesteld, daar krijgt de mens de beloning ondanks de mogelijk niet directe stoffelijke bevestiging in het verloop van de daad, door gebrek aan inzicht, dat hij geestelijk sterker en verstandiger wordt. Waar dit proces van straf en loon, als we het zo mogen noemen, afhankelijk blijkt van de eigen instelling van de mens, zouden we hieruit moeten distilleren dat die mens dan ook volledig aansprakelijk is voor wat hij doet, dat hij althans volledig aansprakelijk is voor elke intensie waarmee hij zijn handelingen stelt, dat die mens volledig verantwoordelijk is voor alle leed wat hij anderen willens en wetens toevoegt, dat deze mens evenzeer te allen tijde zich kan beroepen op datgene wat hij willens en wetens voor anderen heeft gedaan, naar beste weten en kunnen, daarop is de bewustwording, de verwerving van geestelijk inzicht, gebouwd. Als de mens niet volledig verantwoordelijk zou zijn, dan zou die mens nooit geestelijk bewustzijn kunnen putten, want je kunt iemand noch iets geven, noch iets ontnemen omwille van een daad die hij stelde zonder daarvoor verantwoordelijk te zijn. Nu, ik geloof dat het duidelijk genoeg is. Is er nog wat over... ja.

x Deze mens kan toch ook wel onder pathologische omstandigheden leven en dat hij dan niet verantwoordelijk is voor zijn daden. En deze ziekte-toestanden kunnen wel eens van dien aard zijn en zo moeilijk zijn dat wij pas, laten we zeggen in de laatste tijd, daar een beter inzicht in gekregen hebben, zodat deze mens niet verantwoordelijk is voor alle daden.

- Ja, dat zegt U, maar dan begint U met het zuiver stoffelijk te nemen. Dan zegt U: door de samenvoeging van chromosomen in de zaadcellen is tot stand gekomen een zodanige afwijking van het innerlijk evenwicht, dat een onevenredige drang tot het stellen van deze of die daad geboren werd, die door de mens zelf niet kon worden beheerst, waardoor geen volledige aansprakelijkheid kan worden gegeven voor deze daden.

x Ik wou niet zo ver gaan.

- Neen, maar ik wel. Kijk eens, als ik zover ga. (interruptie) Ja, U moogt dadelijk zeggen wat U zeggen wilt, maar ik wil wél zover gaan, wáet U waarom? Omdat ik uitga van het mij bekende en voor U misschien toch ook wel aanneembare standpunt, dat er in de mens een geest woont, dat deze geest met bepaalde eigenschappen die speciaal die des geestes zijn in een lichaam trekt. Dat deze geest in dit lichaam dus de mogelijkheid heeft tot afremming of tot versterking van de genoemde pathologische complexen; dat in de praktijk blijkt dat een sterke wil het mogelijk maakt deze af te buigen, niet ze weg te nemen, maar om ze af te buigen op een zodanige manier dat ze zelfs gunstige resultaten kunnen boeken. Stelt U zich voor: Hitler was een pathologisch iemand, hè, als U het zo wilt zeggen, dat deze mens zijn begaafdheid nu eens niet had gebruikt voor een wanhopige poging tot dictatoriaal politiek réveil van Duitsland, het herleven van Duitsland, maar dat hij dit had gebruikt, deze zelfde gave, om de wereld bewust te maken van haar verplichtingen tegenover de gehele wereld. Dan zou deze mens met zijn gave misschien wat minder, ^{volgeefingen} gehad die kapitaalkrachtig waren, maar hij zou zeker een grote invloed ten goede hebben kunnen zijn, terwijl hij zijn pathologisch-ziekelijke inslag die hem ertoe dreef zichzelf op de voorgrond te plaatsen, hierin even zich had uit kunnen leven. Zo is het dus mogelijk elk ding van twee kanten te bekijken. Laten we zeggen: iemand heeft een complex waardoor hij voortdurend tot brandstichting wordt gedreven. Deze mens zou waarschijnlijk een uitstekende stoker zijn en een slechte klerk. Begrijpt U wat ik bedoel? Het is dus een kwestie: is de geest in staat met het lichaam waarin zij moet leven een zo gunstig mogelijk resultaat te bereiken? Daarvoor is zij volledig verantwoordelijk, want alles wat zij niet tot stand kan brengen, waar de geest uiteindelijk suprême is over het lichaam en in staat is, iets wat U misschien ook wel vast kunt stellen in deze tijd al, niet waar, om o.a. hormonen- afscheidingen op te wekken, teniet te doen, in-

terne secreties te veranderen in onderling evenwicht etc., waardoor dus al een hele hoop kan gebeuren in het lichaam en heel veel van deze pathologische drijfveren kunnen worden weggenomen, dat deze geest dus niet voldoende kennis had, dat ze òf te hoog heeft gegrepen, zichzelf overschat, dan moet ze vernederd worden, ofwel dat zij nog niet een voldoende rijpheid bereikt had, dan is zij toch verantwoordelijk voor het totaal van haar daden. Maar die verantwoordelijkheid kan nooit uitgaan boven het eigen kennend vermogen. En dit geldt voor de geest en niet voor de stof, want het kan gebeuren dat het bewustzijn op een gegeven ogenblik helemaal in de war is, terwijl er toch een innerlijk iets is dat bepaalde daden als onlogisch, onredelijk, onjuist qualificeert. Waar het lustleven dan overheersend wordt en deze geest zich daartegen niet kan verzetten, krijgen we te maken met een vorm van krankzinnigheid en bezetenheid. Deze ligt echter in de schuld van degeen die door het toegeven aan zijn fouten, of aan zijn zwakheden, deze uiteindelijke lichamelijke toestand veroorzaakte en heeft dus ook te dragen alle consequenties van dat optreden daarin, voorzover - en dat is een belangrijk iets - het eigen begrip en het eigen wezen, het mogelijk maakte om deze daden als goed of kwaad te erkennen; dit kenvermogen komt erbij. En dat houdt wel in dat bepaalde gevallen die U ook pathologisch zouwt willen noemen misschien, maar die het niet zijn, mensen die een geheel andere norm hebben van morele waarden dan de doorsnee van de mensheid, dat die volkomen normaal kunnen zijn en volledig verantwoordelijk voor hun daden. Maar zij kunnen b.v. de heiligheid van het leven niet inzien en daardoor dodend zijn. Dat is voor de mensheid een reden tot bestraffing. Nu kun je zeggen: deze mens is een pathologisch geval; is niet juist, alleen leeft deze mens en vooral deze geest - gebonden aan een andere morele standaard, dan de doorsnee van de mensheid - anders. En nu kunnen we dat natuurlijk terug gaan voeren zover mogelijk; we kunnen dat terug gaan voeren dus op het voorgeslacht, maar dan zullen we tot de ontdekking komen dat we nooit het totaal van de eigenschappen en het totaal der ontwikkelingen uit de aanwezige mogelijkheden alleen door erfelijkheid en toeval kunnen verklaren, maar dat wel degelijk, en vooral na het zevende levensjaar, een sterke vorming optreedt waarbij bepaalde eigenschappen plotseling tegenover de andere onmatig sterk naar beneden gedrukt worden, verdwijnen, terwijl andere even onevenredig opkomen. Hier hebben we dan te maken met de geest, met de psyche, met die geheimzinnige factor die je totnogtoe wel voor een groot deel benaderen kunt, maar toch nog niet omvatten of bevatten. Dus dat is mijn zienswijze, en nou U.

x Ik wilde niet zo ver gaan. Ik bedoelde hier: wanneer een bacteriële infectie event. leidt tot een gestoorde geesteswerking, nietwaar, event. later, wanneer zij onderkend is, met medicijnen behandeld zou kunnen worden, zodat deze persoon dan weer normaal wordt. Dus ik bedoel: het is een bacteriële infectie waardoor hij abnormaal wordt en het is dan dikwijls zo moeilijk dat, laten we zeggen, pas na nieuwe onderzoekingen en dergelijke dingen meer, deze infectie als zodanig wordt onderkend en dat we deze dan na toediening van medicijnen tegen bacteriële infectie kunnen opheffen, zodat dan later deze persoon wel degelijk normaal wordt. En ik geloof dat dan de daden van die abnormale toestand hem niet toegerekend kunnen worden.

- Ja, ik ben erg blij dat ik zeer ter zake kundige bijstand heb, hoor, want in mijn eentje zou ik het niet redden hier. Maar kijkt U eens: aangenomen dat een dergelijke bacteriële infectie oorzaak is van abnormale reacties, dan kunnen dit nooit reacties zijn die volledig buiten de persoon staan, maar moeten in de persoon aanwezig zijn geweest. Het zal U bekend zijn dat het mogelijk is om bij voldoende wilskracht een hypnotische rem op te leggen waarbij bepaalde delen van de persoonlijkheid onderdrukt worden. Dit is nu de kracht van een geest die haar wil oplegt aan een andere geest, plus het lichaam waarin die geest woont. Maar de geest zelve heeft dat zelfde vermogen ten op zichte van het lichaam. En wanneer we dus een dergelijk geval gaan bezien, dan moeten we tot de conclusie komen dat de verhouding tegenover de wereld abnormaal genoemd kan worden, dat deze kan leiden tot handelingen die voor die wereld niet aanvaardbaar zijn, maar dat deze handelingen nooit verder kunnen gaan dan de ook in normale toestand aanwezige capaciteit tot goed en kwaad m.a.w. dat misschien de remmen door de maatschappij aan de mens opgelogd in dergelijke gevallen wegvallen, maar dat het toch hetzelfde wezen is dat zich uit en als zodanig dit wezen voor zijn daden verantwoordelijk moet worden gesteld, evenzeer, onder ons, als een mens voor bepaalde intense gedachten - gesstelijk gezien - aansprakelijk is in dezelfde mate als voor daden. Want deze sterke on gevormde gedachte is uiteindelijk niet anders dan een daad welke uitvoering door uiterlijk en buiten eigen controle liggende omstandigheden verhinderd worden, als er zijn: menselijk opzicht etc. En daarom zegt men - ik zou zeggen mijn contactman op het ogenblik voor dit speciale terrein - de totale aansprakelijkheid blijft bestaan en voegt daaraan toe - ja, dat hoor ik nou pas hoor, anders had ik het wel meteen gezegd - maar voegt eraan toe dat alleen in de zaken die justitioneel onderzocht worden, het niet altijd rechtvaardig zou zijn deze volledige aansprakelijkheid aan

te houden, omdat het menselijk recht in zichzelf onvolmaakt is en niet als een uitdrukking van het recht van de sterkste, onverschillig of deze sterkste de massa of een deel van de massa is, een dictator, een vorst of iets anders. Nu, dat is alles wat ik er zo van bij elkaar kan rapen in de gauwigheid. Even een zwaar kluiwie hè; ga maar even op je gemak zitten hoor, dan zullen we kijken wat volgt.

- x Zijn vallende ziekten ook door andere middelen te genezen dan door operatie?
Zo ja, welke?
- Nu, ik mag wel blij zijn dat ik medisch contact heb, hoor. Vallende ziekten zijn te genezen door andere middelen dan door operatie wanneer deze toestand niet berust op een beschadiging van, of een uitgeoefende druk op het hersenweefsel, niet zijnde een normale tumor, want als het een normale tumor is, dan kun je met een operatie over het algemeen ook niet al te veel meer doen, dan kun je de verschijnselen onderdrukken maar niet het totaal. En daarom zou dan het volgende kunnen worden opgemerkt: waar vallende ziekte in hoofdzaak een kwestie is van hysterische aanleg, kan zij over het algemeen onderdrukt worden, zelfs wanneer zij in het geslacht erfelijk is, door de juiste toevoeging over het algemeen neutralisering o.a. van geslachtshormonen. Maar de juiste toevoeging dus van middelen die geschikt zijn om het interne evenwicht weer tot stand te brengen. Verder zou kunnen worden gebruikt in een dergelijk geval de niet toediening van geneesmiddelen maar direct suggestieve methode. Direct suggestieve methode toegepast bij een patient wiens bewustzijnsdrempel aanmerkelijk verhoogd is en daardoor diens vatbaarheid groter is geworden, zou ook hier tot genezing kunnen leiden. Echter moet in een dergelijk geval gerekend worden met herhaalde terugval die dan over het algemeen niet zo ernstig zal zijn als de oorspronkelijke uiting en zal dus een langdurige behandeling noodzakelijk zijn. Verder is het ook nog mogelijk in sommige gevallen de vallende ziekte grand mal of tic mal (ja, ik geloof dat ik het goed heb).....
- x Ja, dat is goed.
- te bestrijden door zuivere gedachtenkracht, waar deze ziekte wanneer zij tot stand komt, hetzij door geestelijke invloeden, hetzij door een normale storing van de interne evenwichten in het lichaam, ook door geestelijke kracht aanmerkelijk verbeterd en uiteindelijk genezen kan worden. Dat wordt mij hier gezegd, nou, ik hoop dat het weer voldoende is, als er nog meer bij moet dan vertelt U het maar, ik heb hem nu toch aan de lijn.
- x Wat was de oorzaak van de gevallen engelen? Hoever werkt dit nog tot op de huidige dag door?
- De oorzaak van de gevallen engelen, ja, de symboliek. Een gevallen engel is een kracht des lichts die zich tot de chaos, tot de vernietiging wendt m.a.w. een kracht die inplaats van bouwend, brekend werkt. Omdat er tegenwoordig op de wereld nog net zoveel gebroken wordt als gebouwd, dat zal U allemaal wel duidelijk zijn, dus werkt dat tot vandaag aan de dag voort. De oorzaak was dat een vorming onder God betekent een erkenning van God als medere, terwijl een vlucht in de chaos betekent een vernietiging van de eigen persoonlijkheid maar ook van het Godsbegrip in die persoonlijkheid en als zodanig een zelfstandige toestand. Het is echter erg lastig om dat eigen-ik helemaal te vernietigen en daardoor bestaan die gevallen engelen nog. Ze zouden willen dat ze niet bestonden, maar ze bestaan.
- x Bestaat er in werkelijkheid materie of is alles wat wij ^{als} materie beschouwen niets anders dan krachtvelden?
- Ja, ik moest even informeren, hoor. Alles wat U als materie beschouwt is uiteindelijk niets anders dan kracht, kracht die op een bepaalde wijze in werking komt, daardoor op een snijpunt van krachtlijnen de schijnbaarheid van het kleinste partikel opbrengt en deze partikels hebben ten opzichte van elkaar een zeker aantrekken waardoor eigen veld wordt gevormd, dit eigen veld geeft weer aanleiding tot een zeer versnelde beweging in een bepaald circuit dat zeer klein is en geeft hierdoor de eerste verschijnselen van materie, van dus zijn. Daaruit is al het zijnde verder wat U waarneemt en een groot gedeelte van dat wat U niet waarneemt, opgebouwd. Nou, doet er nog maar één bij, kom.
- x In hoeverre heeft de mens een eigen wil?
- Nu, ik zou zeggen dat is al rijkelijk besproken. De mens heeft in zoverre een eigen wil, nietwaar, als hij zich de moeite getroost om te willen. Als hij te lui is om te willen, dan heeft hij geen wil want dan heeft een ander de wil die hem beheerst, dat is de mens die zich laat leven. Nu moet U niet zeggen dat dat komt omdat hij geen wil heeft, hoor, maar moet je alleen zeggen dat het komt omdat hij te lui is om zijn eigen wil te gebruiken en zich werkelijk in te spannen om dat te bereiken wat hij graag wil dat een ander voor hem bezorgt. Nog maar eentje, vooruit maar.
- x Wat zijn zonnevlekken en welke invloed hebben zij op ons leven?
- Ja, dat wordt werkelijk de laatste, daar moet ik ook even informatie over inwinnen, hoor. Ja, zonnevlekken zijn niets anders dan verstoring in de buiten betrekkelijk laag temperatuur bezittende gasvormige huid die rond de zon is.

Daardoor komt de daarin liggende materie met een zeer veel grotere activiteit naar buiten toe en ontstaat een stralingswerking die een niet materiëel aspect heeft, maar vertoont een zeer sterke uitstraling van bèta en gamma, beelden van Voltonsstraling? Ja, in ieder geval ik heb het niet helemaal juist te pakken, dat zijn termen die gaan mij een klein eindje te boven, maar het komt er dan op neer, dat is een straling die beïnvloedt ook het aardveld. Verandering in het aardmagnetisme en in de elektrische lading van de aard-atmosfeer hebben op hun beurt een zeer sterke invloed op het menselijk gestel dat is opgebouwd op de chemisch-statische electriciteit van de cellen. Als zodanig kunnen bepaalde kortsluitingen, overbelastingen etc. voorkomen en zal de mens dus onder invloed van zonnevlekken niet zo rationeel handelen, niet zo snel reageren als normaal. Deze zonnevlekken kunnen event. worden opgewekt door verstoringen die optreden door overspanningen in de kern van de zon maar ze kunnen ook tot stand gebracht worden door variaties in de veldverhoudingen van het zonnestelsel, die daardoor hun invloed geldend maken op de buiten, in verhouding betrekkelijk koele gasvormige atmosfeer van deze zon. Deze zon is in een labiel evenwicht, is een kleine rode ster en heeft daardoor voortdurend de neiging de in haar zich bevindende actieve zware materie te uiten en zo te worden tot een nova. Dat is alles wat ik ervan krijg. Is het voldoende?

x Heel netjes hoor.

- Nu, als ik het dan allemaal netjes gedaan heb lui, dan heb ik eigenlijk niet veel van mezelf kunnen zeggen maar ik zal zeggen, ik heb zoveel gezegd, nu zal ik maar niets meer zeggen. Dus ik ga het woord overlaten aan "het schone woord" en dan zullen we horen wat het schone woord te zeggen heeft. Ik heb gezegd. Goeden avond.

ABONNEMENT OP ONS WEKELIJKS VERSLAG. Door storting van f 5.- op giro 517676 ten name van J. Rientjes, Havenkade 60 te Scheveningen (tel. 554162), verzekert U zich gedurende 10 weken van de ontvangst van ons orgaan dat 50 cent per nummer kost. GEEFT ONS ADRESSEN OP VOOR HET ZENDEN VAN PROEFNUMMERS. Van alle reeds verschenen nummers hebben wij steeds exemplaren in voorraad!

Goeden avond vrienden,

Ik mag voor U dan besluiten met HET SCHONE WOORD. Ik behoud mij de wijze van behandeling voor en verzoek U mij drie onderwerpen te geven. Ik hoop dat U het niet te weinig vindt.

x HUICHELARIJ - MIJN HEILAND - EERBIED.

- Ik geloof dat we dat heel eenvoudig kunnen stellen dan met deze drie onderwerpen:

Velen roepen met eerbied Mijn Heiland, maar bedoelen zichzelf en deze huichelarij wreekt zich in zichzelf op de geest.

Voor U aanvaardbaar?

x Ja.

Ik draag een masker, draag een mom
En niemand kent mijn zijn.
Men denkt mij groot en machtig, sterk.
En weet ik ook mijzelf klein
En nietig,
Ik bouw mijzelf een wonderbeeld
En roep naar hoger macht,
Geef voor te zijn een wondermens
Beziel met kracht
Zo God'lijk schoon
Dat ik ben meer licht dan een engel.
En toch is dit slechts hoon
En huichelarij,
Want ik spreek van mijn Heiland
En ken Hem zozeer
Ik offer mijn leven;
Ik min Hem zo teer.
En ik weet mijzelf uitverkoren,
Maar in mijn hart voel ik:
Verstijfd en verstokt is mijn wezen,
Ik kan niet behoren tot hen
Die vrijuit kunnen gaan
In het rijk van de geest
En ik ben bevreesd.
Omdat ik bevreesd ben

Vrees ik de vreugde
Ik vrees de deugden
Die niet geboden zijn
In de door mij zo nauw omschreven
Kleine bekrompen lijn.
Ik vrees de vrijheid,
Ik ben een slaaf
Van eigen huich'larij,
Ik spreek van ik, die uitverkoren ben
Ik ken niet meer het nederig "wij"
Die volgen in het spoor van mijn Heiland.
Huichelarij!
Ik ben edel en ik ben goed;
Ik sta geestelijk zo hoog
Terwijl men zelve weet:
Ik ben nauwelijks droog
Achter de oren.
Men zegt: Ik hoor zo'n schone melodie
Ik hoor de hemelkoren,
Zingen, ik zie, ik zie, ik zie,
Terwijl men weet: ik ben blind
En doof, haast stom geboren
In de geest,
Maar pas op dat niemand 't horen zal
Ik heb een mom, een masker,

Dat geeft mij kracht en geeft gewicht
In 't aardse tranendal.
En heb ik niet dat toverwoord,
Die klank die steeds U weer bekoort:
Jezus mijn Heiland?
Jezus, daar klamp ik mij aan vast
Jezus is de vlag
Die wappert in de mast
Van mijn modderschuit
Van bekrompen moraal,
Van gezwollen Bijbelse orakeltaal,
En onmenselijk verhard zijn,
Onchristelijk leven,
Niet in staat zijn
De naaste wat steun te geven
En kracht.
Mijn Heiland, Jezus, Liefde-apostel,
Offeraar,
Die op het wereldaltaar
Zichzelve heeft gegeven,
Gegeven in pijn Zijn leven
En Zijn wezen,
Als dekmantel voor het egofstisch
En zelfzuchtig streven
Van een mens.
Waar, o mensheid, is de grens van de
Die ge Hem aan durft doen? ^{hoon,}
Gij houdt U zo rigide
Aan de wetten van fatsoen;
Gij schrijft zo de mensheid voor
Hoe ze moet leven, gaan en staan.
Zijt gij U niet bewust hoe groot deze
Is? ^{waan}
Waan, ontstaan uit een gemis
Aan zelfkennis,

Uit de angst
Voor de werkelijkheid van het zijn?
Jezus heeft de pijn
Gedragen van een kruis,
Een kruisiging.
Jezus heeft gegeven wat Hij had,
In woord en daad;
Hij leeft en is 't die tot op deez' dag
U, Christenmensen, gadeslaat
En weent.
Want Hij, Hij bracht de boodschap van
Van liefde, van des Vaders ^{gelaide,} macht,
Die in onvoorstelb're liefde
De wereld heeft gebracht
Tot aan bewustzijn,
En een ieder heeft vergeven die Hem
Hij oordeelt niet, Hij stelt ^{griptide.} geen eis;
Hij zegt: ach mensheid, op Uw wijz'
Probeer mijn pad te volgen.
Wanneer ik mens, wanneer ik geest
Dat woord "Mijn Heiland" spreek,
Dan weet ik dat ik streven moet
Naar onzelfzuchtigheid,
Naar naastenliefde en verdraagzaamheid,
Opdat ik niet breek
In mijzelve de waarde
Van Jezus' offergang op aarde
En Zijn kracht, herboren in de geest.
En in Zijn naam ga ik onbevreesd
Tot in de verste, vreemdste oorden
En sferen; weet ik immers dat Zijn weg
Zijn liefde en Zijn kracht
Mij voeren zullen aan het eind van dien ^{weg}
Tot een woning, in het huis des Heren.
Ik dank U voor Uw aandacht. Goeden avond.

Rectificatie: Op bladz. 3 waar staat: jam-jazzing moet zijn: jam-session.

Van de band overgenomen en g e s t e n c i l d d o o r Type- en Copieerinrichting J. R i e n t j e s HAVENKADE 60 - SCHEVENINGEN Telefoon : * 55 41 62
--